

7/4588

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.KGM.0.00.00.03/2145/3337
Konu : Yazılı soru önergesi

18/09/2008

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 30/07/2008 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/4588-8137/17027 sayılı yazı,
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü ifadeli, 31/07/2008 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/106-87-9/3433 sayılı yazı.

İlgi (a) yazınız ekinde Başbakanlığa gönderilen ve ilgi (b) yazı ile Bakanlığımızca cevaplandırılması tensip olunan, İstanbul Milletvekili Süleyman Yağız tarafından Sayın Başbakan'a yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/4588 Esas No.lu soru önergesine ilişkin hazırlanan cevap örneği iki nüsha halinde ilişikte sunulmuştur.
Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Ali ŞAHİN
Bakan

EK:
Soru önergesi cevabı (2 adet)

DAĞITIM:
Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.KGM.0.00.00.03/2143/3335
Konu : Yazılı Soru Önergesi

18/09/2008

Sayın Süleyman YAĞIZ
İstanbul Milletvekili
T.B.M.M.

Sayın Başbakan'a yöneltilip Bakanlığımız koordinatörlüğünde cevaplandırılması tensip olunan 7/4588 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

I- Klasik ceza yargılamasında olduğu gibi günümüz çağdaş ceza muhakemesi hukukunda da, tanıklık ve dolayısıyla tanık beyanı, ceza adalet sisteminde vazgeçilmez bir delil olma özelliğini halen korumaktadır. Bu nedenle, hangi hukuk sistemi benimsenirse benimsensin, ceza adalet sistemi tanıksız olarak işleyemez. Tanık, suçun işlenmesinden ve dolayısıyla soruşturma evresinden başlayarak kovuşturma evresinin sonuna kadar, başka bir anlatımla yargılamanın kesin hükümle sona ermesine kadar, her aşamada çok büyük öneme sahiptir.

Tanıkların, yargılamanın her aşamasında doğruyu söylemeleri işin doğası gereği olup, aksine beyanda bulunmaları ise genellikle ceza kanunlarında suç olarak düzenlenmiştir. Mahkemece delillerin değerlendirilmesi bakımından, tanıkların sayısının değil, verdikleri bilgilerin ve yaptıkları açıklamaların niteliğinin bir değeri vardır. Tanıklık, tanık açısından karşılıksız olarak yerine getirilmesi gereken bir kamu görevi olduğu gibi, verdiği bilgilerden dolayı bir zarara uğramasına karşı gerekli tedbirleri almak da devletin sorumluluğundadır ve devlet, tanık olarak dinlendikten sonra, sırf bu tanıklığı nedeniyle hayat veya beden bütünlüğü ile mal varlığı tehlikeye düşebilecek kişiyi suçlularla baş başa bırakmamalıdır.

Günümüzde, özellikle terör örgütleri ile suç işlemek amacıyla kurulmuş diğer örgütlerin sahip oldukları güç ve kullandıkları yöntemler karşısında, klasik ceza muhakemesi önlemleri yetersiz kaldığından, bu tür örgütlere karşı farklı yöntemlerin kullanılması zorunlu olmuştur. Bu türlü suç örgütlerinin aleyhlerinde tanıklık yapan tanık ve mağdurları korkutma, sindirme ve hatta cezalandırmaya yönelik eylemleri karşısında devletler, bu örgütlerle daha etkin mücadele edebilme amacıyla, bu alanda gerekli iç yasal düzenlemelerin yanında uluslararası alanda da yakın işbirliğine gitmektedirler.

Bu çerçevede hazırlanan çeşitli uluslararası sözleşmelerde ve Avrupa Konseyi kararlarında tanık koruma tedbirlerine yer verilmiştir. Buna göre, 30/1/2003 tarihli ve 4800 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan "Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi", 09/05/2002 tarihli ve 4755 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan "Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol", 14/01/2004 tarihli ve 5065 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan "Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi" ile Birleşmiş Milletler tarafından kurulan Uluslararası Ceza Mahkemesinin kuruluş statüsünde (Roma Statüsü) tanıkların korunması konusunda taraf ülkelere çeşitli tavsiyelerde bulunmaktadır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi de tanıkların korunması konusunda 20/04/2005 tarihli ve R(2005)9 sayılı tavsiye kararını almıştır. Yine konuyla ilgili olarak Avrupa Konseyinin 23/11/1995 ve 20/12/1996 tarihli iki kararı bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen uluslararası sözleşmeler ve bildirgeler bağlamında, Avrupa ülkelerinin mevzuatlarında da konuya ilişkin yasal düzenlemelere yer verilmiştir. Bu maksatla, Almanya ve Fransa gibi ülkeler konuyu ceza muhakemesi kanunlarında düzenlerken, İspanya ve Portekiz gibi ülkeler ayrı tanık koruma kanunları ihdas etmişlerdir.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Öte yandan, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 58. maddesinin dördüncü fıkrasında da tanıklık görevinin yapılmasından sonra, kişinin kimliğinin saklı tutulması veya güvenliğinin sağlanması hususunda alınacak önlemlerin kanunda düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Tanık Koruma Kanunuyla, haklarında tanık koruma tedbirleri alınması gereken kişiler, bu tedbir kararlarının hangi suçlarda alınacağı, tedbir çeşitleri, tedbir kararlarının hangi makam veya mercilerce alınacağı, bunların süresi, değiştirilmesi veya kaldırılması, tanık koruma kararlarının uygulanması, uluslararası işbirliği ve bu konuya ilişkin diğer usul hükümleri yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur.

II- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 58. maddesinin ikinci fıkrasında "Tanık olarak dinlenecek kişilerin kimliklerinin ortaya çıkması kendileri veya yakınları açısından ağır bir tehlike oluşturacaksa; kimliklerinin saklı tutulması için gerekli önlemler alınır. Kimliği saklı tutulan tanık, tanıklık ettiği olayları hangi sebep ve vesile ile öğrenmiş olduğunu açıklamakla yükümlüdür. Kimliğinin saklı tutulması için, tanığa ait kişisel bilgiler, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından muhafaza edilir." hükmü yer almaktadır.

Görüldüğü üzere, gizli tanığın dinlenmesi hususunu 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanununda yer almakta olup, Tanık Koruma Kanunu bu gizli dinlenen tanıkların ne şekilde korunacağını düzenlemektedir.

III- Anayasanın 98. maddesinin ikinci fıkrasında, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetim yollarından biri olan "soru"nun, Bakanlar Kurulu adına, sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılmak üzere Başbakan veya bakanlardan bilgi istemekten ibaret olduğu; aynı maddenin son fıkrasında da soru ile ilgili önergelerin verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile cevaplandırılma, görüşme ve araştırma yöntemlerinin Meclis İçtüzüğü ile düzenleneceğinin öngörüldüğü; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün; "Soru" kenar başlıklı 96. maddesinde "soru"nun kısa, gerekçesiz ve kişisel görüş ileri sürülmeksizin; kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içermeyen bir önerge ile Hükümet adına sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılmak üzere, Başbakan veya bir bakandan açık ve belli konular hakkında "bilgi istemek"ten ibaret olduğunun belirtildiği; "Sorulamayacak konular" kenar başlıklı 97. maddesinde de, başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan konular ile tek amacı istişare sağlanmaktan ibaret konuların ve konusu evvelce Başkanlığa verilmiş gensoru önergesiyle aynı olan soruların sorulamayacağının hükme bağlandığı malûmlardır.

Anayasanın ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün yukarıda belirtilen hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, kişisel görüş ileri sürülerek düşünce öğrenmeye yönelik olan soru önergesine konu edilen diğer hususlara cevap verilmesine yasal imkân görülememiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Ali ŞAHİN
Bakan